

Uutiskirje

1/2009

Ekologisuus vahvistuu
kulutus päätöksissä

Asiakkaan tarpeet ja
ongelmat lähtökoh-
daksi

Koulutusvisio suuntaa
näyttämään

Heikko vetovoima
akuutein ongelma

Asiakas mukaan jo suunnittelun alkuvaiheessa

Metsäalan tulevaisuusseminaarin osallistajat olivat yksimielisiä, että asiakkaiden ja kuluttajien huomioiminen on tärkeää. Epäselvää oli, miten se tehdään ja osaksi myös, kuka on asiakas. Korkeakoulutusta koskeva selvitys paljasti, että paperialan koulutusvisio pohjautuu metsäsektorin tutkimusstrategiaan, mutta puu- ja metsäalan koulutus kaipaa vahvaa suunnannäyttäjää.

Ekologisuus vahvistuu kulutus päätöksissä

Metsäalan ennakointiyksikkö järjesti helmikuussa tulevaisuusseminaarin, jossa 60 osallistujaa pohti mitä asiakas- ja käyttäjä-lähtöisyys tarkoittaa metsä- ja metsäenergia-alalla. Keskusteluissa asiakkaiden ja käyttäjien huomioiminen niin yritysten kuin julkisten organisaatioiden toiminnassa nähtiin tärkeäksi. Tästä huolimatta esimerkkejä onnistuneesta asiakaslähtöisestä kehittämistoiminnasta on vielä vaikea löytää metsäalalta.

Keskustelun virittämiseksi aihetta lähestyttiin kolmesta eri suunnasta. Tutkimuspäällikkö Anu Raijas Kuluttajatutkimuskeskuksesta valotti yleisiä kulutuksen trendejä. Länsimaissa yhä vahvistuvaksi arvoksi arvioitujen ekologisuuden ja eettisyyden näkyminen kulutuksessa on sukupolvikykyisyys. Raijaksen mukaan nuoriso jo huomioi ekologisuuden valinnoissaan. Hän uskoo, että hiilijalanjäljestä muodostuu puutuotteiden, energian ja paperin kilpailutekijä erityisesti seuraavilla kuluttajasukupolvilla.

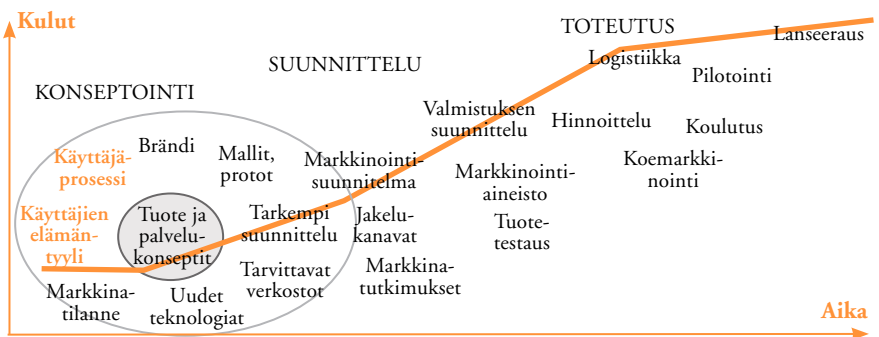
Puutuotteiden linkaaren uskottiin vaikuttavan rakentamiseen liittyviin ratkaisuihin julkisen mielipiteen, kaavoittajan valintojen

sekä rakennuttajan tai rakentajan ostopäätösten kautta. Päätöksien tueksi tarvitaan kuitenkin huomattavasti enemmän tutkimustiedon viestintää, jolla perustellaan puun ekologisuutta rakennusmateriaalina.

Asiakkaan tarpeet ja ongelmat lähtökohdaksi

Projektipäällikkö Ulla Rätty Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun Monni-hankkeesta esitti, että asiakas on otettava mukaan tuotteiden ja palvelujen suunnitteluun teknisten, muotoilun ja liiketalouden asiantuntijoiden rinnalle jo prosessin alkuvaiheessa. Jos tuote kohtaa asiakkaat vasta pilotointi- tai lanseerausvaiheessa, tarvittavat muutokset ovat kalliita ja hitaita toteuttaa.

Pienryhmäkeskusteluissa oltiin yksimielisiä siitä, että asiakaslähtöisyys lähtee ratkaisujen etsimisestä asiakkaan ongelmiin ja tarpeisiin. Asiakkaalle myydään palveluja tai tuotteita, jolla hän voi ratkaista ongelmiaan. Mutta kuka on asiakas? Erityisesti ekosysteemipalveluiden asiakkaiden määrittäminen oli vaikeaa. Asiakkaan nähtiin olevan se, joka maksaa, mutta ei-rahamääräisille palveluille asiakas voi olla yhteiskunta: valtio maksaa kansalaisten puolesta.

Kuva 1. Etupainotteinen ja asiakaslähtöinen innovaatiotoiminta on liiketoiminnallisesti kannattavaa ja riskejä minimoivaa, koska jo prosessin alussa määritellään loppukäyttäjien tarpeisiin, kiinnostuksenkohteisiin ja kokemuksiin perustuva tuotteen tai palvelun kokonaisuus (Kuvan lähde: D'ART muotoilunpalvelukeskus, Mirja Kälviäinen/PKAMK).

Usein tuotteen tai palvelun tuottajan on osattava tunnistaa asiakkaan asiakkaan tarpeet: luotava ratkaisuja omalle asiakkaalle, jotta tämä voi palvella asiakkaitaan. Esimerkiksi puutuoteteollisuuden asiakas on rakennuttaja, jonka asiakas on kuluttaja.

Asiakkaiden mukaan otto suunnitteluun vie totutun mukavuusalueen ulkopuolelle, myöntää hankepäällikkö Matti Kuronen YIT:stä. Siitä huolimatta YIT aikoo jatkaa asukaslähtöistä asumisen kehittämistä. Kurosen mukaan osallistuminen on sulautettava osaksi normaalia tuotekehitystä – muuten ei voi menestyä. Tarvitaan läpinäkyvyyttä, kohtaamisia ja asiakkaan mielipiteen arvostamista, sillä asiantuntijat eivät tiedä mikä on parasta asiakkaille.

Koulutusvisio suuntaa näyttämään

Metsäalan ennakoitaviksi on viimeistelemässä opetusministeriön tilauksesta selvitystä, jossa arvioidaan miten Itä- ja Kaakkois-Suomen metsä-, puu- ja paperialan yliopisto- ja ammattikorkeakouluksiköt* voivat vastata muuttuviin osaamistarpeisiin. Selvityksessä ehdotetaan oppilaitoksille erilaisia toimintavaihtoehtoja profiloitumiseen ja työnojoon kehittämiseen.

Selvityksen mukaan koulutuksen uudelleensuuntaaminen nähdään oppilaitoksissa tärkeäksi, mutta sitä vaikeuttaa koulutusvision puuttuminen usealta oppilaitokselta. Käynnissä oleva metsäsektorin tuotantorakenteen murros aiheuttaa epätietoisuutta siitä, mille osaamisalueelle koulutusta tulisi suunnata. Poikkeuksena on paperialan koulutus, jossa koulutusta ja osaamista laajennetaan tukemaan Metsäklusterin tutkimusstrategiassa painotettujen uusien tuotteiden ja liiketoimintojen kehittämistä ja tuottamista.

Puutuotealalla vetovoimaisen yrityksen, toimijan tai kehitysohjelman puuttuminen on haitannut osaamisrakenteiden kehittämistä. Tuore puutuotealan tutkimusstrategia voisi antaa puualan koulutuksen kehittämiseen suunnan, mutta ilman merkittävää rahoitusta sen ohjaava voima voi jäädä vähäiseksi. Metsätalouden oppilaitokset

eivät näe Kansallista metsäohjelmaa niiden tulevaa toimintaa viitoittavaksi strategiseksi ohjelmaksi.

Heikko vetovoima akuutein ongelma

Akuutein ongelma kaikissa metsä-, puu- ja paperialan oppilaitoksissa on koulutuksen heikko vetovoima. Hakijoiden määrä suhteessa aloituspaikkoihin on pudonnut, jopa romahtanut, kaikissa koulutusohjelmissa vuodesta 2006 lähtien. Vähäinen hakijamäärä heijastuu oppilasaineen laatuun, keskeyttämisten määrään ja koulutusalan painoarvoon korkeakoulun sisällä. Vaarana on, että tulevaisuudessa metsä-, puu- ja paperialoja uhkaa osajapula.

Vetovoimaisuusongelma on suurin puualan ammattikorkeakouluissa. OPM:n ns. Paajasen raportissa (2008) asetettiin tavoitteeksi kaksinkertaistaa ammattikorkeakouluista valmistuvien puutekniikan insinöörien määrä. Todellisuudessa suunta on toinen. Nykyisten suunnitelmien mukaan vuonna 2010 puutekniikan koulutusohjelma jatkuu itsenäisenä enää Savonian, Kymenlaakson ja Lahden ammattikorkeakouluissa. Koska puutekniikan koulutukseen on perinteisesti hakeuduttu omasta maakunnasta ja työpaikkaa etsitty opiskelupaikan läheltä, voi muiden alueiden puualan yritysten olla vaikea saada korkeakoulutettua työvoimaa.

Selvityksen lopputilaisuuteen osallistuneiden oppilaitosten edustajien yhteinen toivomus oli, että teollisuus ja opetusministeriö lähtisivät yhdessä oppilaitosten kanssa laajaan kampanjaan koulutuksen vetovoimaisuuden parantamiseksi ja alan imagon kohottamiseksi. Onnistunutkaan markkinointi ei yksistään riitä vanhanaikaiseksi mielletyn kuvan muuttamiseen. Metsäalan ja koulutuksen pitää uusiutua, jotta viesti dynaamisesta ja uutta luovasta alasta on uskottava.

Huhtikuun lopussa valmistuva loppuraportti tulee toimimaan yhtenä oppilaitosten ja opetusministeriön kehittämistyön välineenä. Yhteenveto tuloksista on luettavissa osoitteessa www.metsaennakointi.fi/dokumentit/Tulokset_100309.pdf.

Mitä asiakas- ja käyttäjälähtöisyys tarkoittaa metsä- ja metsäenergiialalla? Seminaariesitykset www.metsaennakointi.fi/tietoa/tapahtumat.html

Kotimaisen puunhankinnan tulevaisuuden liiketoimintamallit -tutkimushankkeen loppuraportti www.woodfuture.fi/

Puupolttoaineiden saatavuus ja käyttö Suomessa vuonna 2020: Metsätehon tulosalvosarja 9/2009. www.metsateho.fi

Metsäalan teknologiayhteisön raportti Euroopan massa- ja paperituotannon koulutuksesta www.forestplatform.org/index.php?mid=55&a=show&id=167

Metsäalan opetuksen kehittämistä ja tulevaisuuden näkymiä käsitellään myös Kansallinen metsäohjelma 2015:n metsäalan osaamista ja hyväksyttävyyttä käsittelevän työryhmän järjestämässä seminaarissa 5.5.2009 kello 12-16 Helsingissä. Ilmoittautumiset ja lisätietoja: anniina.kostilainen@mmm.fi

* Metsäala: Joensuun yliopisto, metsätieteellinen tiedekunta; Mikkelin AMK, Nikkarila, metsätalouden koulutusohjelma; Kymenlaakson AMK, metsätalouden ja metsä- ja puutalouden markkinoinnin koulutusohjelma; Pohjois-Karjalan AMK, metsätalouden koulutusohjelma. Puuala: Lappeenrannan teknillinen yliopisto, puutekniikan koulutus; Savonia AMK, puutekniikan koulutusohjelma; Kymenlaakson AMK, puutekniikan koulutusohjelma. Paperiala: Lappeenrannan teknillinen yliopisto, prosessi- sekä kuitu- ja paperitekniikan ja sovelletun kemian pääaineet; Saimaan AMK, prosessitekniikan koulutusohjelma.

Metsäalan ennakoitaviksi uutiskirje

Julkaisija:
Metsäalan ennakoitaviksi
Joensuun yliopisto
PL 111
80101 Joensuu
Toimittaja: Saija Miina

Metsäalan ennakoitaviksi Internetissä:
<http://www.metsaennakointi.fi> (avautuu tammikuussa 2009)

Voit saada tiedon uutiskirjeen ilmestymisestä sähköpostilla ilmoittautumalla jakelulistalle: saija.miina@joensuu.fi

